



האב נפטר מסרטן: מי יקבל את הכספים?

נדב טסלר 26 בפברואר 2020

חוסך בקרן הפנסיה הלך לעולמו והשאיר אחריו חיסכון בגובה של 800,000 ש"ח. ישנה רק בעיה אחת קטנה. מי יקבל את הכספים הידועה בציבור או ילדיו של המנוח עדנה ודני היו בני זוג בשנות השישים לחייהם, הם התגוררו יחדיו בדירה בהרצליה. שכניהם תיארו אותם כזוג רגיל, הקם בבוקר, יוצא לעבודה, עושה קניות. אבל בכל זאת היה משהו שונה בדני ועדנה. כמו זוגות רבים אחרים בגילם היה זה עבור שניהם פרק ב'.

שניהם היו גרושים והיו להם ילדים מנשואים קודמים. לעדנה היו שתי בנות ולדני היו שלושה ילדים.

כל זה לא היה משנה אלמלא נפטר דני בגיל 67 לאחר מחלה קשה כאשר הוא משאיר אחריו חיסכון בקרן הפנסיה בגובה של 800 אלף ש"ח. כעת נדרש בית הדין האזורי להכריע האם עדנה תחשב כידועה בציבור. במידה ועדנה תחשב כידועה בציבור היא תהייה זכאית לקבל קצבה חודשית מקרן הפנסיה לכל ימי חייה, במידה ובית המשפט יכריע כי עדנה אינה ידועה בציבור, יקבלו שלושת ילדיו של דני את 800 אלף השקלים כסכום חד פעמי.

לא פעם, בהרצאות אותן אני מעביר, אני מציג סיטואציה דומה כדי להדגים את המורכבות של תקנון קרן הפנסיה. אבל הפעם לא מדובר בפרי הדמיון אלה מקרה אמיתי שהתרחש בקרן הפנסיה של **מנורה מבטחים**.

מי זכאי לקבל את הכספים מקרן הפנסיה במקרה של מוות?

בקרן הפנסיה, בניגוד לביטוחי חיים, תשולם קצבה חודשית לשאריו של החוסך. שארים הם בן זוג, ידוע בציבור) גם מאותו המין, (ילדיו של המנוח עד לגיל 21 והורה התלוי במנוח לכלכלתו. ככל וקיימים שארים הם יהיו זכאים לקבל קצבה חודשית ולא יהיה ניתן למשוך את הכספים כסכום חד פעמי.

גובה קצבת השארים תחושב בהתאם לשכר המבוטח בקרן הפנסיה, כאשר אלמן יקבל קצבה חודשית בגובה של כ- 60% מהשכר המבוטח בקרן (בכפוף לגובה הכיסוי לשארים) לכל ימי חייו ואילו הילדים יקבלו קצבה חודשית בגובה 40% מהשכר המבוטח בקרן.

לדוגמה, נניח כי השכר החודשי עמד על 10,000 ש"ח ולחוסך יש אישה ושני ילדים. במקרה זה האלמנה תקבל קצבה בגובה של 6,000 ש"ח לכל ימי חייה ואילו הילדים יקבלו קצבה בגובה 4,000 ש"ח עד לגיל 21.





במקרה שלנו, דני כבר עבר את גיל 67 ולא נמצא עוד בכיסוי ביטוחי. מבחינת קרן הפנסיה הוא נחשב **עמית לא מבוטח**, ולכן קצבת השארים תחושב על ידי חלוקת סכום החיסכון במקדם בהתאם לגילה של האלמנה.

נניח כי האלמנה, עדנה, בת 66, המקדם בהתאם לגילה יעמוד על 194. והקצבה החודשית תחושב כסכום החיסכון, 800 אלף, חלקי המקדם. עדנה תקבל קצבה חודשית בגובה 4,123 ש"ח לכל ימי חייה.

בהעדר שארים, יקבלו את הכספים מוטבים או יורשים. המוטבים והיורשים יקבלו את סכום החיסכון כסכום חד פעמי ולא כקצבה חודשית. כלומר סכום חד פעמי של 800,000 ש"ח

800 אלף ש"ח מונחים על הכף

כמו זוגות רבים שנמצאים בפרק ב', לשניים היה הסכם **חיים משותפים** בו נקבע כי **תחול הפרדה כלכלית ורכושית מוחלטת, בכל עת ובכל צורת מגורים ו/או יחסים** "בנוסף נקבע בצוואתו של המנוח כי ילדיו יהיו יורשיו עוד נקבע בצוואה כך.

"אם בעת פטירתי תהיה לי מערכת יחסים כלשהי עם אישה, לרבות ידועה בציבור, לא תהא אישה זו זכאית לרשת אותי"

במידה ובית המשפט יחליט לדחות את התביעה של עדנה. ילדיו יקבלו את הסכומים שנחסכו בקרן הפנסיה כסכום חד פעמי. 800 אלף ש"ח

מתוך דברי בית המשפט : העובדה שבני הזוג החליטו בחיים להתנהל תוך הפרדה רכושית, אינה מעידה בהכרח על רצון מובהק וברור שלא להיות מוכרים כידועים בציבור. מכל מקום, ההסכם לחיים משותפים חל בחייהם של בני הזוג, שכן מעצם טבעו הוא נועד להסדיר את החיים המשותפים. אין בו להתגבר על זכויות הנובעות מתקנון קרן הפנסיה.

גם צוואתו של המנוח או הוראות בדבר מוטבים לקרן אינם יכולים לגבור על הוראות התקנון.

אך להסכמים אלו אין כל משמעות בפני קרן הפנסיה. חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים קובע כי **זכויות וחובות עמיתים בקופת גמל לא ייקבעו אלא בתקנונה, וחברה מנהלת לא תקנה לעמיתים קופת גמל זכויות ולא תטיל עליהם חובות, שלא בהתאם לתקנונה.** ככל ובית המשפט יקבע כי עדנה נחשבת כידועה בציבור היא תהייה זכאית לקבל קצבת שארים מקרן הפנסיה.



מי תחשב כידועה בציבור בקרן הפנסיה?

על מנת לבחון האם עדנה זכאית לקבלת שארית מקרן הפנסיה יש לבחון האם היא עומדת בהגדרה של אלמנת עמית בהתאם לתקנון קרן הפנסיה. בפרק ההגדרות בתקנון מוגדרת **אלמנה**, כמי שהיתה נשואה לעמית או כמי שהוכרה כידועה בציבור על ידי ערכאה שיפוטית או על ידי המוסד לביטוח לאומי ובלבד שהתגוררה עם המנוח לפחות שנה ברציפות או שנולד להם ילד משותף.

<p>"אלמן" - לגבי עמית - אחד מאלה: (א) מי שהיה נשוי לעמית וגר עמו טרם פטירתו; (ב) מי שהוכר כידוע בציבור לפי החלטת ערכאה שיפוטית מוסמכת או לפי החלטת החברה המנהלת בכפוף לכך שהמוסד לביטוח לאומי הכיר בו כידוע בציבור, ובלבד שהתגורר וניהל עמו משק בית משותף במשך שנה לפחות ברציפות לפני פטירתו ועד פטירתו, או שנולד להם ילד משותף. יובהר כי הכרה באלמן עמית לא תישלל רק בשל מגורים שאינם משותפים, עקב מצב בריאותם של העמית או האלמנה; לגבי פנסיונר - מי שהיה בן זוג של פנסיונר במועד פרישתו, והקצבה ששולמה לפנסיונר חושבה על פי נתוניו;</p>

מקור: תקנון קרן הפנסיה הלמן אלדובי
אין ספק, כי עדנה ודני התגוררו יחדיו יותר משנה, כעת נדרש רק שבית הדין האזורי יכיר בשניים כידועים בציבור.

לצורך ההכרה בשניים כידועים בציבור בוחן בית המשפט:

המבחן להכרה באישה כידועה בציבור כאשתו של פלוני הינו כפול: ראשית - על בני הזוג לקיים חיי משפחה, דהיינו מערכת יחסים אינטימית המבוססת על יחס של חיבה, הבנה, מסירות ונאמנות המעידה על קשירת גורל. שנית - עליהם לנהל משק בית משותף, אך לא סתם מתוך צורך אישי של נוחות וכדאיות כספית או סיכום ענייני, אלא כפועל יוצא טבעי מחיי משפחה משותפים כנהוג וכמקובל בין בעל ואישה הדבקים אחד בשני בקשר של גורל חיים.

על רקע הראיות שהוצגו לבית המשפט הוכרה עדנה כידועה בציבור של המנוח ונסללה דרכה לזכאות לקצבת השארית מקרן הפנסיה.



כיצד היה ניתן למנוע את המצב : השארת הכספים לילדים

עדנה ודני לא לבד, בהתאם לנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה שיעור הגירושים נמצא בעליה ככל שהגיל עולה. מרבית הזוגות שנמצאים בפרק ב' רוצים להבטיח כי הרכוש אותו צברו יעבור בסופו של דבר לילדיהם. דני נפטר בגיל 67 לאחר שהסתיימו הכיסויים הביטוחיים בקרן הפנסיה, הוא נפטר לאחר מחלה ולא בצורה פתאומית. במידה והיה מכיר את תקנון קרן הפנסיה היה יכול להבטיח כי הכספים יעברו לילדיו.

תקנון קרן הפנסיה מבטיח את זכויות השארים וכפי שראינו גם בית המשפט הכיר בזכותה של עדנה כידועה בציבור ולכן שחלה היה על דני לוותר על החיסכון בקרן הפנסיה ולהעביר את הכספים לקופת הגמל.

בקופת הגמל ניתן למנות מוטבים, הזכאות לקבלת הכספים במקרה של מוות היא של המוטבים או היורשים והכספים היו עוברים לילדיו של המנוח

בשורה התחתונה

דני ועדנה שאפו להבטיח את זכויותיהם של בני משפחתם באמצעות עריכת הסכם חיים משותפים וצוואה. אך הם לא הכירו מספיק את המוצרים הפנסיונים שהיו ברשותם. כחלק מהתכנון הפנסיוני או תכנון הפרישה יש לבחור את המוצר הפנסיוני שיקדם את מטרתו של החוסך. לא פעם ידרש החוסך להחליט האם עליו לוותר על המוצר בו הוא חוסך גם במחיר של תשלום דמי ניהול גבוהים יותר או קבלת קצבה נמוכה יותר בפרישה.

